

Хітрова Тетяна

кандидатка філологічних

наук, професорка,

професорка кафедри

журналістики

НУ «Запорізька політехніка»

РОЛЬ ПРЕСИ УКРАЇНСЬКИХ СІЧОВИХ СТРІЛЬЦІВ В НАЦІОНАЛЬНО-ВИЗВОЛЬНОМУ РУСІ ЗАПОРІЗЬКОГО КРАЮ

Зародження українськомовної преси на Запоріжжі початку ХХ ст. пов'язано з появою такого типу видань, як військова преса, об'єктивним фактором виникнення якої було піднесення національно-визвольного руху на всіх етнічних землях України. На Запоріжжі цей процес відзначився появою першого українськомовного видання, органу Українських січових стрільців, газети «Січ», що декларувала себе як «перший український часопис, що буде щирим провідником демократизму». Формуючі напрям газети, «надпартійний демократичний часопис українських організацій», редакція мала на меті об'єднати навколо себе всі проукраїнські сили регіону. Тому зі шпальт газети запрошувались до співпраці «всі вкраїнські організації і інституції як то: повітове земство, міське самоврядування, українські політичні партії, товариство «Просвіта», «Запорожець», Учительська спілка, Селянська спілка, поштовики, залізничники, Вільне козацтво, кооперативи та інш. («Січ», 1918. – 1 травня).

Апелюючи до історичного минулого запорізьких земель, називаючи сучасників нащадками славних козаків, у передовій статті редакція закликала відгукнутися усіх, кому не байдужа доля України: «І знову як схоче може залунати вільний голос народу Запоріжжя. А щоб це сталося, мусять усі, як один освічені люди м. Олександрівська і повіту, які заховали любов до рідного краю, допомогти дальшому існуванню нашої газети. Вони повинні пам'ятати про те, яке велика значення має часопис у житті міста та й його

повіту». Водночас у зверненні було надруковано й програму часопису, яка, на думку редакції мала висвітлювати всі сторони життя повіту: «...освітню справу, хліборобну, промислову, медично-санітарну, судову, справу розвитку кооперації і багатьох інших... Без газети на рідній мові всі ці справи освітлюються й вирішуються тільки частинно. Робітництву й селянству належить також почесне місце в газеті... («Січ», 1918. – 1 травня).

Місцеве населення зустріло газету з великою радістю, «нарешті, на запорізьких землях з'явився свій, дійсно український часопис, який став не лише об'єднуючим центром для всього українства, а й острівком правдивої інформації», – так згадували появу «Січі» сучасники [1, с. 56].

Пріоритетним для часопису було питання української школи та народної освіти. Висвітлювалась необхідність створення широкої мережі народних шкіл із рідною мовою навчання, а також новим змістом і методами викладання.

Опублікований у першому номері газети огляд стану народної освіти в Україні пропонував читачам порівняльний аналіз функціонування українських шкіл у Галичині та південній Україні. Апелюючи до різного історичного й суспільно-політичного підґрунтя творення народної освіти в публікації чітко й виразно була представлена нова концепція розвитку української школи в обох частинах України. Матеріал також містив звернення до всієї «організованої громадськості Запоріжжя», у якому бажаючі запрошувалися до товариства «Копійка на рідну школу», що було організоване за участю авторів часопису.

В часописі були поширені матеріали у формі звернення, діалогу або листа. На думку редакції, саме така форма спілкування з аудиторією пробуджувала «приспану» національну свідомість народу. До таких публікацій можна віднести статтю «Національне багатство» (або «Паперові гроші») у якій автор доводить, що багатство українського народу – це його культура. «Культура – це маєткові й духовні сили цілого народу, а нарід складається з одиниць. Коли хочемо піднести культуру народу на вищий

ступень, то робимо це тим, що підносимо добробут кожної одиниці і просвіту її. Маємо самі подбати про те, щоб знову повернулися часи, коли наш нарід, природою щедро обдарований, до всяких наук, умілостей здатний, дивував чужинців своєю освітою» («Січ», 1918. – 1 травня).

З метою привернення якомога більше уваги до такого важливого й водночас проблемного для півдня України питання, як народна освіта та культурно-освітній рух, на шпальтах часопису постійно друкувалися статті відомих українських культурних діячів: М. Грушевського, П. Михайловича, М. Міхновського та інших.

Колектив редакції й сам активно долучався до процесу організації нової демократичної школи й освіти, взявши на себе конкретні практичні обов'язки, як-от: комплектування бібліотек, розповсюдження українських книг, пропаганда педагогічних знань серед населення. Водночас редакція газети пропонувала читачам брати участь в обговоренні таких важливих питань, як роль національних організацій та національних меншин у керівництві школами, участь громадських самоуправлінь та батьківських комітетів у педагогічних нарадах тощо.

Важливим проблемно-тематичним напрямом газети було висвітлення господарського та культурного життя на теренах України. Саме в цьому аспекті вона інтегрувалась із цивільною пресою щодо посилення виховного впливу на читачів, адже військовий стан у країні обмежував реалізацію нової земельної політики. Значна увага в газеті приділялась і висвітленню соціально-політичної проблематики. Зокрема в інформаційній кореспонденції «Бої за Олександрівськ» (нині м. Запоріжжя) повідомлялося про те, як стрільці, прибувши до Олександрівська, розгромили на залізничній станції більшовицький загін з награбованим добром. Матеріали часопису про місцеве життя характеризувалися високим патріотичним звучанням і яскравою образністю. Найчастіше це був голос простого народу, що виливався в листах, які редакція друкувала в газеті. В умовах більшовицької нівеляції цінностей української культури преса Українських січових стрільців відіграла важливе

національно-культурне значення на теренах сучасної території запорізького краю.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гордієнко Г. Під щитом Марса: спогади. Філадельфія, 1976. Т1. 130 с.